

АДЫГЭ

1923-рэ ильэсым
гъэтхалэм
кышцегъэжыгъэу
кыдэклы



МАКЪ

№ 163 (23092)

2024-рэ ильэс
БЭРЭСКЭЖЫЙ
ЮНЫГЪОМ и 4

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИГЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклиубгъохэр



Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Сурэтышхэм ямэфэкI къэгъэлъэгъон

АР-м исурэтышхэм я Союз зызэхашагъэр ильэс 45-рэ зэрэхуьгъэм фэгъэхыгъэ
лофтхьабзэ Сурэт къэгъэлъэгъуаплэм тыгуасэ шыкыуагъ.

ІэпыІэгъум кыыхэхъуагъ

*АР-м иминистрэхэм я Кабинет
изэхэсыгъоу ащ и Тхьаматэу
КІэрэщэ Анзаур зэрицагъэм мыса-
тыу организациехэу социальнэ
лофтхьабзэхэр зезыхэхэрэм
(СОНКО) грант ІэпыІэгъу ягъэгъо-
тыгъэным ыцтегушцIагъэх.*

АР-м лофшлэнымрэ социальнэ хэхьоны-
гъэмрэкIэ иминистрэу Мырзэ Жанбэч
зэхэсыгъом кызырэциуагъэмкIэ, СОНКО
550-рэ республикэм щатхыгъ. Мыгъэ
сомэ миллион 44,3-рэ хуэрэ грантхэр
кьаратынэу кырадзэ. Адыгэ Республикэм
ибюджетрэ Президент грантхэм я Фонд-
рэ ямылкъу ахэр кыыхэкIыштхы.

Социальнэ фэлэ-фашлэхэм ягъэцэкIэн,
псауныгъэм икьэухуьмэн, культурэмрэ
искусствэмрэ афэгъэхыгъэ проектхэм
япхырышын, тыкъэзыуцухуэрэ дунаим
икьэухуьмэн, дзэ-патриотическэ плуныгъэ
ягъэгъотыгъэным, лъэпкъ, дин зэгурьло-
ныгъэр гъэпытэгъэным, нэмыкIхэм я
мылкъур апэлуагъэхэ.

2023-рэ ильэсым СОНКО 41-мэ лъэлу
тхылы кьаратыгъагъ, ахэм ащыцэу 30-р
зэнэкьокъум щыпхырыкIыгъ. Сэкьатныгъэ
зилэ клэлэцIыкIухэм лоф зерадэшлэштхэм,
Мыекъуапэ итарих зэрэзэрагъэшлэштхэм,
мультфильмхэр адыгабзэкIэ зэрэзэрадзэ-
кIыштхэм, зекIонымкIэ фэлэ-фашлэхэм
ягъэцэкIэн, Президент гукъэкIхэмкIэ
Фондымрэ культурэ гукъэкIхэмкIэ Фон-
дымрэ зэхашэрэ зэнэкьокъухэм мысатыу
организациехэр афэгъэхьазырыгъэнхэм
япхыгъэ проектхэр ары анахъэу кы-
хахыгъэхэр.

Зыдырагъштагъэхэм ащыц хэушъха-
фыкIыгъэ дзэ операцием хэлажэхэрэм
ІэпыІэгъу зерафэхуьштхэ проектыр. Ащ
хэлажэхэрэм шыгъын зэфэшъхьафхэр
адых, хытыуухэр ахых. Продукциеу
кьашырэм хэхьо.

Мысатыу организациехэу социальнэ
лофтхьабзэхэр зезыхэхэрэм 2024-рэ
ильэсым ІэпыІэгъоу кьалукIагъэм хэ-
хъуагъ. Лъэлу тхылы кьалэкIэзыгъэхъгъэ
организацие 53-м щыцэу зэнэкьокъум
щыпхырыкIыгъэр 37-рэ. Сайтэу адыгея.
гранты.рф зыфилорэм грантхэр зэрагъэ-
федэштхэ шыкIэм нэлъасэ зыщыфашын
алъэкIышт. БлэкIыгъэ ильэсым егъэпша-
гъэмэ, сомэ миллион 14,7-рэ грантхэм
кьахэхъуагъ.

«Республикэм и Лышъхъэ унашъо
кьытфилыгъэ зэдытипшэрылхэм язэ-
шохын мысатыу организациехэу соци-
альнэ лофтхьабзэхэр зезыхэхэрэр нахъ
шлуагъэ кьытэу кыыхэдгъэлэжьэнхэу.
Ахэм информационнэ ІэпыІэгъу ядгъэ-
гъотын фае. Тэ тыхъазыр СОНКО-р
кIэщакIо зыфэхуэрэ гукъэкIхэм апае
мылкъу кыыхэдгъэкIынэу, федеральнэ
мэхъанэ зилэ зэнэкьокъухэм афэдгъэхъа-
зырынхэу. Анахъэу мэхъанэ зилэр фэлэ-
фашлэу зэхатцэхэрэм цыфхэм фэдэ
къафахыныр ары», — **кылуагъ КІэрэ-
щэ Анзаур.**



А. Гусев

1979-рэ ильэсым Союзыр агъэпсыгъ,
ащ сурэтышI нэбгырэ 54-рэ хэхъэ. Жан-
рэ зэфэшъхьафхэм арылэ лофшлэгъи
100-м ехъу мэфэкI къэгъэлъэгъоным
хагъэлажэ. Юныгъом и 15-м нэс ар
кIощт. Ахэм ахэтых Урысыем, Адыгеим
янароднэ сурэтышхэм, культурэм иза-
служеннэ лофышлэхэм ясурэтышгъэхэр,
Сурэт къэгъэлъэгъуаплэм ифонд кыыхы-
гъэхэри, унэе коллекциехэм ащыщхэри.
Адыгеим и Сурэт къэгъэлъэгъуаплэ
непэ пшэрылхышхо зэшлуехы, бэ лоф-

тхьабзэу шырекIокIырэр, культурэм
епхыгъэ хуьгъэ-шлэгъэ гъэшлэгъонхэр
щызэхашэх. Непэрэ зэхэхъэм, пстэуми
афэмьдэу, республикэм исурэтышхэм-
кIэ мэхъанэшхо иI — ллэшлэгъуныкIом
ашыгъэ Іэшлагъэхэм уасэ къафашы.

лофтхьабзэр кызылэуихыгъ АР-м куль-
турэмкIэ иминистрэу Аульэ Юрэ.

— Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу
Къумплыл Мурат ыцIэкIэ сурэтышхэм я
Союз имэфэкIкIэ сышъуфэгъушхо. Куль-
турэм хэхьоныгъэ ышIыныр кьэралыгъом

ипшэрылхъ шъхьалэхэм ащыц. А мэ-
хъанэшхо зилэ лофшлэным сурэтышхэм
ялахышлу хэлъ. МэфэкIым ипэгъокIэу
къэгъэлъэгъонэу агъэхъазырыгъэр ащ
ишыхъат, — **кылуагъ Аульэ Юрэ.**

АР-м культурэмкIэ и Министерствэ
ищытху тхылхэр зыфагъэшъошагъэхэм
ыкIи Союзым хэхъэгъаклэхэм ар къэзы-
ушыхъатырэ билетхэр зэхэхъэм щари-
тыжыгъэ Министерствэм иотдел ипашэу
Шэуджэн Бэлэ.

(ИкIлэх я 2-рэ нэклиб. ит).

Сурэтышхэм ямэфэкI къэгъэлыгъон



(ИкIаух).

Урысыем исурэтышхэм я Союз итхьаматэу Ковальчук Андрей ыцIэкIэ къэзэрэуыгъоигъэхэм шуфэс къарихыгъ. Краснодар краймкIэ Союзым икIутамэ ипашэу Алексей Буртасенкэм ыкIи Союзым ыцIэкIэ дипломхэр аритыжыгъ. Джащ фэдэу дышэ медалэу «Гушхъэ-

лэжыгъ. Шэн-хабзэхэр. Iэпэлэсэныгъ» зыфилоу АР-м исурэтышхэм я Союз итхьаматэу Елена Абакумовам къыфагъэшоагъэри ритыжыгъ.

Е. Абакумовар исэнэхъатэгъухэм къафэгъушIагъ, Адыгеим ихудожественнэ искусствэ хэхьоныгъэшхохэр зеришIыгъэр хигъэунэфыкIыгъ.

Сурэтышхэм ямэфэкIкIэ гуцылэ фабэхэр къарилуагъ КъокIыпIэм шыпсэурэ лъэпкхэм яискусствэкIэ Къэралыгъо музейм и Къутамэ ипашэу ШъэуапцIэкIэ Аминэт ыкIи музейм ыцIэкIэ рэзэныгъэ тхылхэр сурэтышхэм афигъэшоагъ.

Iэпэлэсэхэм ялэшIагъэхэм гупшы-

сакIэр, шэн-хабзэхэр апхырышIыгъэх. Лъэпкым итхыдэ дахэу къэбгъэлыгъон фаеу зыхъурэм, искусствэр, ащ изы Iахъэу сурэтышIыныр, шыкIэ-амалышIоу щыт. Сурэтым ижабэкIэ къэгъэлыгъонгъэ тхыдэр IлэшIэгъухэм къахэнэшт.

ЛЪЭПШЫКЪО Фатим.

Сурэтхэр: Iэшынэ Аслъан.

Гъэсэныгъэм илофыгъохэр

АР-м иминистрэхэм я Кабинет зэхэсыгъоу гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ организациехэр илэсыкIэ еджэгъум зэрэфэхъазырхэмкIэ къэбарэу Адыгеим гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ къытыгъэм щедэлугъэх.

АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэу Евгений Лебедевым зэхэсыгъом къызэрэщилуагъэмкIэ, республикэм гурыт еджэпIэ 139-рэ, кIэлэцIыкIу IыгыпIэ 133-рэ, сэнэхъат гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ къэралыгъо учреждени 5, гъэсэныгъэ тедзэ языгъэгъотырэ организации 19 ит.

Ионыггом и 1-м ехъулэу псэуплэхэу Яблоневскэмрэ АдыгеякIэмрэ нэбгырэ 1100-рэ зырызмэ ателъытэгъэ еджэпIитIу къащызэлугъэх. Джыдэдэм еджэпIищмэ ягъэпсын Iуж итхы.

2022-рэ илэсым еджэпIэ 8, 2023-м — 7, 2024-м — 5 агъэцIэкIэжыгъ. 2025-рэ илэсым еджэпIэ 7-мэ гъэцIэкIэжыгъ илофшIэнхэр арашIылэнэу щыт. ЕджэпIэ 50-мэ, кIэлэцIыкIу IыгыпIэ 29-мэ ягъэцIэкIэжыгъ пae УФ-м просвещениемкIэ и Министерствэ ялэу тхылхэр рахылагъэх. Мыгъэ спортзалы 3-мэ ягъэцIэкIэжыгъ аухышт, спорт джэгупIитIу къызэлугъэхышт, гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ организации 5-мэ яспорт клубхэм ящIэкIэгъэ оборудованиер алэклагъэхышт. Илэси 10-м къыклоцI республикэм ит еджапIэхэм яспортзал 94-мэ гъэцIэкIэжыгъ илофшIэнхэр арашIылагъэх.

2016-рэ илэсым къыцгъэгъагъэу 2023-рэ илэсым нэс еджапIэхэм автобусы 110-рэ къазэраратыгъэр, джыри автобус 11 къафыхагъэкIынэу зэрэщытыр зэхэсыгъом къыщIауагъ. ЕджапIэхэм ятхылъеджапIэхэм зэреджэхэрэ тхылъ мини 123-м ехъу къафашIэфыгъ. Республикэм иеджапIэхэм яапэрэ классхэм арыхъагъэхэм Адыгеим и ЛIышхъэ ыцIэкIэ канцеляр пкыгъохэр зыдэлэ Iальмэкъ миних аратыгъ. Ащ фэдэ Iальмэкъ 700 Херсон хэкумкIэ Геническэ районми рагъэцагъ.

«Точка роста» зыфилоу гупчэ 89-мэ джыри 13 къахэхъошт. Гурыт еджапIэу N 3-м чъэпыогъум кванториум къыщызэлугъэхышт.

АР-м иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ зэхэсыгъом хэлажэхэрэм анахъэу анаIэ зытыраригъэдзэгъэр Адыгеим и ЛIышхъэ гъунэ зылыфырэ Iофыгъохэр ары. Ахэм ахэхъэх гурыт еджапIэхэм ачIэсхэм шхыныгъо стырхэр алэклэгъэхъэгъэнхэм, кIэлэеджапIэхэр еджапIэхэм ящэлэгъэнхэм, гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ учреждениехэр икIоу ухъумэгъэнхэм, еджапIэхэм яфэныкIоныгъэхэм апае ны-тыхэм ыпIкIэ аламыхыным япхыгъэ Iофыгъохэр.

КIымафэм зыфагъэхъазыры



АР-м иминистрэхэм я Кабинет изэхэсыгъо зыщытегушIыгъэ Iофыгъохэм ащыщ унэ-коммунальнэ комплексым ипсэуалэхэр бжыхъэ-кIымэфэ лъэхъаным зэрэфэхъазырхэр.

технадзорым гъунэ лъефы. ХэукIоныгъэу ащ къыхигъэщыхэрэ чъэпыогъум и 1-м нэс дагъэзыжыгънхэ фае.

Адыгеим иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэу КIэрэцэ Анзаур муниципалитетхэм япашэхэм къаджагъ унэ-коммунальнэ хъызмэтым ипсэуалэхэр джырэ шапхэхэм адиштэу игъом зэтырагъэпсыхъажыгънхэу.

«ГъэрекIэ бжыхъэ-кIымэфэ лъэхъаным зыфэгъэхъазырыгъэнымкIэ щыклагъэу щылагъэхэр къыдалытэзэ, муниципальнэ образованиехэм япашэхэм мы лъэныкъомкIэ IофшIэныр агъэпэшын фае. Псэуплэ-коммунальнэ комплексым илофшIэнкIэ цIыфхэм тхьаусыхэ тхылъэу къалэклагъахэхэрэм псынклэу ахэлпэнхэ фае», — къылуагъ КIэрэцэ Анзаур.

Ростехнадзорым и Темыр-Кавказ гъэорышIапIэ ипашэ игуадзэу Виктор Коноваленкэр фабэр къалэклэ-зыгъэхъэрэ организациехэм ялофхэм язытет къытегушIагъ. Муниципалитетхэм яадминистрациехэм япашэхэм мы лъэныкъомкIэ Iофэу ашIэрэр къалотагъ.

КIэрэцэ Анзаур зэхэсыгъом хэлажэхэрэм анаIэ тыраригъэдзэгъ Ростехнадзорым къыхигъэщырэ хэукIоныгъэхэр игъом дэгъэзыжыгъэгъэнхэм мэхъанэшхо зэриIэм. Социальнэ лъэныкъом епхыгъэ псэуалэхэм нахэ лъэшэу анаIэ атырагъэтын фаеу ащ ылытагъ.



Цифрэ амалхэр

АР-м иминистрэхэм я Кабинет изэхэсыгъо хэбзэ кьулыкьухэм, чыплэ зыгъэлыршлэжынымккэ кьулыкьухэм, организациехэм цифрэ амалхэр кьызэрэзфагъэфедэхэрэм епхыгъэ лофыгъохэми щатегушылагъэх.

АР-м иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэу, АР-м цифрэ, информационнэ, телекоммуникационнэ технологиехэмккэ иминистрэу Шыу Заурбэч цифровизациер зэрэклорэм кьытегушылагъ.

Ащ кьызэрэхигъэщыгъэмккэ, 2024-рэ илэсым иятлонэрэ мэзищ лофшлэнхэр процент 75,07-м нэсэу агъэцэклагъэх. Лъэныкьуй 9-мккэ планым кьырагъэхуыгъ.

Анахъу гъэхьагъэ зышашыгъэхэр мыщ фэдэ лъэныкьохэр ары: «гъэсэнэгъэм» — процент 91,83-ккэ, «кьэралыгъо гъэлыршлэным» — процент 81,89-ккэ, «псауныгъэм икьэухумэн» — процент 80,82-ккэ, «кьэлэ хьызмэтым ыккэ псэолъэшлыным» — процент 71,98-ккэ.

Нахъ дэу цифрэ технологиехэр зышашыгъэхэр общественнэ транспортыр арэу зэрэщытыр зэхэсыгъом щыхагъэунафыкыгъ. АР-м

иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэу Клерэщэ Анзаур пшэрыл афишыгъ ахэр ыуж кьыз-клинэрэр зэхафынэу ыккэ ищыккэгъэ амалхэр зэрахъанхэу.

«Лъэныкьо пэпчэ цифрэ технологиехэр зэрэзфагъэфедэцхтхэ шлыккэ пэ-шлорыгъэшху дегунысагъэх, ащккэ шашху кьыхахыгъэхэм аблэккы хьуыцтэп. Непэ цифрэ технологиехэм яшлугъэккэ лъэныкьо зэфэшхьафхэм ялофхэм языхтэ зэрагъэшлэн ыккэ псынклэу унашхохэр аштэнхэмккэ лэ-пылэгъу афэхун алъэккы», — кьылуагъ Клерэщэ Анзаур.

АР-м и Лышхъэ ипресс-кьулыкьу кьы-тыгъэ кьэбархэмккэ ЛЫШЭ Саныет.

Мыхъун зышлэрэм пщыныжъ егъэхьыгъэн фае

Цыфхэр зэкъотхэу терроризмэм зыщэбэныжыхэрэ Мафэр тыхэгъэу тыгъуасэ щыхагъэунафыкыгъ.

Илэс 20-ккэ узэкккэбэжымэ, кьалэу Беслан тхьамыккэго-шо кьышхыгъагъ. Террористхэм апккэ кьыккыккэ лажъэ зымылэгъэ ккэлэцкыккэу, ны-тыхэу, ккэлэегаджэхэу еджаплэм щыккэлофтхьабзэм кьеккэлолэгъагъэхэр, хэушхьафыккыгъэ подразделением илофышлэхэм ащышхэр ащ хэккэлодэгъагъэх.

А мэфэ гухэккым зидунай зыхъожыгъэхэри, нэмыккэ террористическэ бэзджэшлагъэу Урысыем щызэрахьагъэхэм ахэккэлодэгъэхэри ащымыгъупшэнхэм тегъэпсыхьагъэхэу терроризмэм зэкъотхэу цыфхэр зыщэбэныжышхтхэ Мафэр хагъэунафыккынэу агъэнэфэгъагъ. Тэ тыфитэп а мэфэ гухэккхэр, террористическэ бэзджэшлагъэхэу кьалэхэу Беслан, Волгодонскэ, Буйнакскэ, Москва, Санкт-Петербург, Первомайскэ, Буденновскэ, Волгоград, Каспийскэ, Владикавказ ащызэрахьагъэхэм ахэккэлодэгъэ цыфхэр тшыгъупшэнхэу.

«Мыхъун зышлэрэ пэпчэ шлоккэ имыккэу пщыныжъ егъэхьы-гъэн фаеу сэлъытэ. Террористическэ актхэм ахэккэлодэгъэхэм яшлэжъ дгъэлъапккэ, терроризмэм дунайр щыухъумэгъэ-нымккэ ищыккэгъэ амалхэр зетхъанхэ фае», — ритхагъ АР-м и Лышхъэу Къумпыл Мурат ителеграм-канал.

Иаужырэ гъогу тырагъэхьажыгъ



Мыеккэпэ районим губгъо лофшлэнхэр щызэшлугъэхэу Трофим Ковалевыр зышашыгъэтыллыгъагъэр кьагъотыгъ. Ежъ

дзэккэлолым ихьадэ нэмыккэу лашэу ылы-гъыгъэм щышхэмрэ медальонрэ кьы-члаткыккыгъэх. Ащккэ дзэккэлолым ыцкэ

Хэгъэу зэошхом щыфэхыгъэ советскэ дзэккэлолым ихьадэу кьагъотыжыгъэр ичылпэгъухэм зышаратыжырэ лофтхьабзэ Адыгеим щыккэуагъ. Ащ хэлэжыагъ АР-м и Кьэралыгъо Совет – Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу Цэй Эдуард.

агъэунафыгъ. Ащ тетэу Дзэ Плыжыым идзэккэлолэу 1942-рэ илэсым фэхыгъэр илэс 82-рэ зытэшлэжыгъэ ужым ичыл-гужъ ащэжыныу хуыгъэ. Ар кьызышхыгъэ Ростов хэкум имузей комплексэу «Самбекские высоты» зыфилорэм ща-гъэтлыллыжыгъ.

— Тидзэккэлолхэм ащышхыбэхэр кьарыккэуагъэми ялахьыл-гупс-хэр ащымыгъуазэхэу непэ кьы-знэсыгъэм зышхыц амышлэрэ кьэхалхэхэм ачккэлых. Лы-хьоккэ отрядхэм яшлугъэккэ Трофим Ковалевым ихьадэ игупсэхэм аратыжынышъ, ичылгужъ чккэлхьажышхт.

Кьызышхыгъэм щагъэткы-ллыжыныу ащ кьылэжыгъ.

Ичылгужъ рэхьатныгъэ щигъотыжышхт, тэ егъашлэм ежъ тыгу иллышхт ыккэ кьытккэуагъэхэрэм ащ ыцкэ ядгъэшлэшхт. Пыгъэрылгъэу Хэгъэу ыпашхьэккэ илагъэр ыгъэцклагъ, тэри, Текло-ныгъэшхор ыпккэ лызы— гъэккэуатэхэрэм, тупшхэрлы-хэр дгъэцккэнхэ фае, — кьы-луагъ Цэй Эдуард.

лофтхьабзэм хэлэжыагъэхэм саугъэт зэхэтым кьэгагъэхэр ккэралхьагъэх.

Ассоциацием тхыль кьыдигъэккышхт

Хэушхьафыккыгъэ дзэ операцием хэлэжэхэрэм лэпылэгъу ягъэотыгъэнымккэ проектхэр, лофтхьабзэхэр пхырышхыгъэнхэм, дзэккэулыкьушлэхэр социальнэу ухъумэгъэнхэм атэгъэпсыхьагъэу СВО-м иволонтерхэм я Ассоциацие мы илэсым, мэлылфэгъум и 20-м зэхашагъ.

Ассоциацием изэхэшаккэхэм ахэтых Кьэбэртэе-Бэлкьарым, Республикэу Да-гъыстан, Донецкэ Народнэ Республикэм, Адыгэ Республикэм, Республикэу Темыр Осетием — Аланием, Ставрополь краим, Тюмень хэкум, Краснодар краим, Республикэу Кьырым ялыккэхэу шлушлэ лэпылэгъур хэушхьафыккыгъэ дзэ опера-циер зышхыклорэ чылпэхэм алэккэзыгъахьэхэр.

СВО-м иволонтерхэм я Ассоциацие маккэ кьегъэлу хэушхьафыккыгъэ дзэ операцием фэгъэхьыгъэ усэхэр зэриугъоирэмккэ, ахэр зышхыгъэулу гъэулу гъэулу тхыль кьызэрэдигъэккышхтмккэ.

Зэхэшаккэхэр цыфхэм кьаджэх хэгъэу шлулэгъоу фырялэр, тилыхъужхэм лэпылэгъу зэрафэхуэхэр кьызышхыралотыккырэ яусэхэр кьарахьыллэнхэу. Ассо-циацием иправление хэтхэр ары тхылым кьыдэхьашхт усэхэр кьыхэзышхтхэр. Ахэр зышхыгъэулу гъэулу сборникыр мы илэсым ишэккэлогъу мазэ нэс кьыдагъэ-ккыну рахуыгъ. Тхыльхэм алъатышхт уасэр хэушхьафыккыгъэ дзэ операцием хэлэжэхэрэм шлушлэ лэпылэгъоу алэккэгахьэхэрэм пэлуагъэхьашхт.

Зышлоигъо пстэуми яусэхэр 2024-рэ илэсым Юныгом и 30-м нэс мыщ фэдэ электрон адресымккэ: volsvo@rambler.ru зыфилорэмккэ алэккэгахьан фае.



Шульэккэуацкэ, шьуцкэ, шьуятацкэ, шьузышхыпсэурэ чылпэр, шьуителефон номер кьышхушхэнэу зышхышхымыгъэгъупш.

Зызыфэхьыгъазэмэ хушхыгъ: СВО-м иволонтерхэм я Ассоциацие ивице-пре-зидентэу Суркова Екатерина Владимир ыпхур, ащ ител. +79889335758.

Тылуашъхьэмэ пкьыгъо

Тимузей ифондхэм пкьыгъохэр къазэрахахьэхэрэр зэфэшъаф. Экспедициехэм къагъотырэмэ анэмыклэу цыфхэм яунэе пкьыгъохэр къыратых е къырацэх.



Луашъхьэмэ ятынхэр 1988-рэ ильэсым Шэуджэн районым къыштыуыгъэхэу, археологэу Владимир Эрлих сигъусэу тимузей тыкъекопложыгъагъ. Тилофшлэ бзылфыгъэ зауэ столым клэрысхэу, лэгъэ шлуцлэ тетэу, къапыщыс бзылфыгъэм уасэмклэ едаоштыгъэх. Тыжын лагъэм пае сомэ 500 ратынэу ралоштыгъ. Сыдэу щытми, къырагъээзгъи пкьыгъор зиер члэ-кыжыгъ. Эрлих сыдырищэкли къысэлъэугъ бзылфыгъэм къедгъэгъээжынышъ, лагъэр къыларигъэхыжынышъ. Къоклыплэ лъэпкъхэм ямузей пае нахь лъаплэу щидэфынэу фэагъ. Ар Хъымыщклэй къызэриклэгъэр тэшлэти, бэдзэрым лут автостанцием къыштыдгъотыжы, музеем тыкъызэдэкложыгъагъ, Илагъэ къыратыжынышъ зарелом, ащыгъум Адыгэ хэкум культурэмклэ ипэцэгъэ Пэнэшъу Руслъан фытеохи, сомэ минклэ щадэфынэу къырагъээзгъыгъагъ. Лагъэр тимузей къыфэнагъэу, анахь артефакт хьалэмэтхэм ащыц.

Еж пкьыгъор къэзыщагъэм къызэрилогъагъэмклэ, ятэжърэ янэжърэ а лагъэр хьалыгу-лэу яланэ тетыштыгъ. Ахэр цымылэжъхэ зэхъум, клашьом дадзыежыгъэу къыгъотыжы, музеем къыхыгъ.

Ильэс тешлагъэу Германием икьалэу Мангейм къыраши сурэтхэр зыхэт къэгъэлъэгъон тимузей къацэгъагъ. Ащ игъусэгъэ нэмыц профессорым тидиректорыгъэ Абрэдж Альмир лагъэр ригъэлъэгъуи, бюсэщтыр зыфэдиизымклэ еупчлыгъагъ. Хьаклэр зэтыригъэкъэгъагъ. «Мыр пкьыгъо лъэплэ дэд, бюсэщтыр доллар 5000-м къычыкълэцтэп», — къырилогъагъ.

Лагъэм ыкышъо шьоткюлаткю, ау ыкюцл хэгъэтхыгъэхэу сурэтыбэ ит. Тиэрэ ия V — IV-рэ лэшлэгъухэм ашыгъэцт. Гъэнэфагъэу игъэлсыклэ-клэ ар луашъхьэ горэм къычлахы-

гъэ пкьыгъу. Урымхэм ялэшлэгъэцт, антик лъэхъаным къыхеубытэ. Москва къыкырэ археологхэм мыш фэгъэхыгъэу статья зыщыплл атхыгъ.

Тыжынхэм ашъхьашъохэр теулыиыкыхэшъ, шлуцлэ мэхъух. Сурэт тепхыгъэми, тешлыгъагъэхэр икьоу къыридзэхэрэп. Ятлонэрэ сурэтым компьютерымклэ тешлыгъагъэхэр къыхэдгъэщыхэ тшоигъуагъ, ау икьоу ар къыддэхъугъэп.



Тхьаклумпылхэр, дышъэ, мыжъуашхьэ, аметист, лъэтын, тыжын, Псэкъупсэ къэхэлъэжъ. Шытхьэлэ культур, тиэрэ ия 14-рэ лэшлэгъу, Къэзэныкъояклэр.

Лэупэклэ Нурбийрэ сэрырэ 1980-рэ ильэсым Ионыггом и 1-м Къэзэныкъояклэр зыдэщысгъэм тызэдэклогъагъ. Псыр лъэшэу зэкълэуагъэти, пкьыгуабэ нэпкъым къытенагъэу къэтшыпыгъагъ. Асран луашъхьэ

ылапсэ нэпкъычлэм бзылфыгъэ къупшъхьэхэу псым къычлэгъэщыгъэхэм пкьыгъо зэфэшъафхэр апылгыгъэхэу къэтштэгъагъэх. Пчыхъэм тадэж теклопложыгъагъ. Къэдгъотыгъэмэ лэлынитф ахэлъыгъ. Зыр тыжыныгъ, араб тхыклэклэ зыгорэхэр тетхэгъагъэх. Анахь дэхагъэхэр тхьаклумпылхэр арыгъэх. Тянэ езгъэлъэгъунхэу къызысэштэхэм, «...а ей, къып-фашэмэ, нысэм пылпхъанхэклэ сыдэу дахэх мыхэр» зелом, «а тьян, хьадэм къыпыкыгъэхэр пылпхъанхэ?» — сгуи лъэшэу згъэмэхъэшэгъагъэ.



Лэхъухэр, дышъэ, къушхьэ апч, тиэрэ ыпэкклэ я III-рэ лэшлэгъу, Мартэбгышхьэ, Тэуй-хьабл, яонтэгъугъэр грамм 300 фэдиз.



Лэхъу, дышъэ, мыжъо лъаплэхэр, тиэрэ ыпэкклэ я II-рэ лэшлэгъу, Мартэбгышхьэ, Тэуйхьабл.

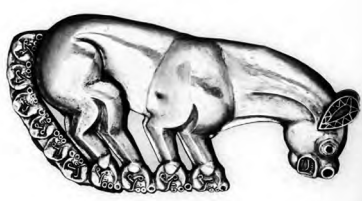


Лэлыныхэр, дышъэ, джэрз, мыжъуашхьохэр, тиэрэ ия X-рэ лэшлэгъу, Колосовкэ Луашъхьэ, Дитлер П. А. къычлэхыгъэх. Цыкълухъуи инхъуи цыфшхьэхэр апылгыгъэх, одыджын цыкълужыыхэр апылгыгъэх.



Тыжын гъундж, дышъэ тенэч плуаклэм сурэт зэмылэужыгъохэр хэутыгъэхэу ыкыбклэ телулагъ. Къэлэрмэз Луашъхьэм 1903-рэ ильэсым къычлахыгъ.

Ильэс зыхыблыккэ узэкклэ-бэжыымэ, тимузей илофшлэу документ фондхэм афэгъэзэгъэр къысэлъэугъагъ тенэч плоккэ гъожь горэм сурэтхэр хьоеу хэутыгъэхэу, картон тхьапэм тегъэпклагъэу фондым члэлым сеплынэу. Зысэлъэгъум, «Мыр дышъэ, Эрмитажым члэп тыжын гъунджэм ыкыбклэ тегъэпклагъэу дышъэ плуаклэм икопий» есгуагъ. Ехьырэхышъэ зэхъум, титхыльеджаплэ чласши, тхылыр къасшти, къызыхэсэгъэщым, ыгъэшлагъо икьугъагъ. Тхьэм ешл тифондхэр зэпплхьэхэмэ ащ фэдэхэу къахэ-кыжыштыр. Ленинград къыкыштыгъэ экспедициеу къаклоштыгъэ горэм елъэлухи дышъэ копиер къафашли къафашэгъэгъэн фае. Картоным тешхагъэти, зыфэдэр амышлэу тхьапэхэр зычлэлым ахыгъэн фае.



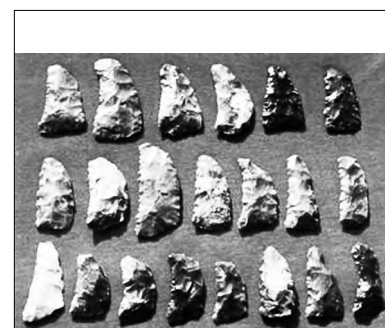
Шъыхьэ, мэлъу телул.

Ошъадэ луашъхьэ 1897-рэ ильэсым, жьоныгуакулэм итын

заухым, къыкълэпыклогъэ мэ-кьюогъу мазэм профессорэу Веселовскэм станицэу Костромскоим (къуаджэу Шъуаджэу) луашъхьэ шаригъэтлыгъагъ. Ащ мы шъыхьэ ямышыклар къычлахыгъагъ. Скиф культурэм ианых агъэшлэгъорэ пкьыгъу. Хэт сыд ылонкли фит, ау мыр адыгэмэ амышлыгъэу тфэлэцтэп.

Къэлэрмэз хьашыумышыри шъыхьэри мэлъу телулэх, дышъэ зэрызаклэх, якылыгъэхэмклэ зэфэдиизы, см 35-р якылыгъагъ. Бэмэ гу лъатэрэп, ау хьашыумышым ыкларэ ыпэкъуиппырэ, щыр цыкълухэр пшы хъухэу, щылыгъэхэу щылыгъэхэу тешлыгъагъэх. Мы пкьыгъо хьалэмэтхэр зы лъэхъанэ ижыккэ зышыгъэщтыр адыгэ лэпэлэсэу а зы нэбгырэр арынкли хъун.

Адыгэмэ ячлыгужь анахь пкьыгъо хьалэмэтхэмрэ анахь лъаплэхэмрэ къызэрагъотэжы-хэрэр, ау ахэр къытапэсыхэрэп. Гъэшлэгъонба? Зыгорэм къырашыхи, тылуашъхьэмэ къа-члатлагъэх.



Шъэжыыцэх, гъупчъацэх, шыаукл. Мыекъонэ культурэм илэхъан, джэрз лэшлэгъу.

Мыхэр зэкълэужхэу лэдэххэр зыфашыгъэ пхъэ занклэм да-гъэуцохэмэ, шъэжыы хъуштыгъэ, бжъэ лонлагъэм дагъэу-цохэмэ — гъупчъэ. Мыш фэдэхэу ижыккэ цэрыцэхэу зэкълэужхэу зэпагъэуцотыгъэхэр ары зыгорэхэр зэрэпаупкы-хэу зэрэпабзыкыхэрэм «цэ» гушылэр зыклахэтыр: гъупчъацэ, щэмэджыцэ, ошъыцэ, пхъэхыцэ, сэхъуацэ...

Улэпэ луашъхьэмэ ятлэзэ, 1982-рэ ильэсым яплэнэрэ луашъхьэм ыбгъуклэ см 60 нахь имыкуагъэу дышъэ пкьыгъо хьалэмэтхэр зэхэлъхэу къычлэхыгъагъэх. Мыхэр гу-рышэккэ зэрэчлэххэр къэзы-шлэгъагъэр Къэралыгъо Эрми-тажым иархеологэу Баллонов Феликс ары.

Къэдгъотыгъэ пкьыгъохэр: анахь гъэшлэгъонэу шым фэдэу шыгъэу тыжын «Пегасэу»

къачлахыгъэ хьалэмэтхэр



**Тыжын Пегасу
дышэпс егъэшъагъэр,
бжэ-ритон аслъа-
нышхъэ пылулагъэу,
дышэм хэшлыкыгъ,
тиэрэ ыпэкIэ я IV-рэ лIэшIэгъу, Улэпэ Iуашхъэу
N 4-р.**



**Дышэ зэрызакIэху
пшэрылныр, бжэ-
ритон, тиэрэ ыпэкIэ
я IV-рэ лIэшIэгъу. Улэпэ
Iуашхъэу N 4-р.**

дышэпс егъэшъагъэр, Iэхьом-бэшхом фэдиз игъумагъэу дышэ чым (провода) хэшлыкыгъэу, зы килограмм фэдиз зионтэгъу пшэрылныр, дышэидэху псычэт ыкIи хьакIэ-кьокIэ теплэхэр ялэху пшы заул ыкIи дышэ зэрызакIэу быгъубжэм фэдэу шыгъэу ритон. Пкъыгъохэр тхьэлъэулэм щычIатIэжыгъагъэх нахь, хьадэм пылгыгъэх. Мыхэр къызэрэчIэтхыгъэху, милиционерхэр якъэрэгъулэху, краимрэ тыхэкIурэ ялэхэм Лесковым арегъэлъэгъуфэ, тхьамафэрэ телгыгъэх. Къызытырахыгъэм дышэ бжэм ылулэ тIэкIу иуфэ-нэгъагъэти, аузэфыжы, псырэ спиртырэкIэ дэгъу атхьакIи, зэрэкспедициеу псы решъо-гъагъ. Ежь ионтэгъу гъэр дышэ грамм 450-рэ, ифэрэр грамм 400.



Экспедицием нэбгыри 120-рэ хэтыгъ, адыгэу сэры нылэп ягъусагъэр. Пегасымрэ игъусэгъэ пкъыгъохэмрэ скиф культурэм хыхьэху, агъэлагъоху, эфалуатэху зэхьум, сагъэгъубжыгъагъ ыкIи яслъагъ: «Скифмэ ягъунэгъу гъэ мыутIэхэм дышэ пкъыгъохэр амышлы-шъунху шытыгъа?» Сызэрэ-нэкъокъурэр Лесковым къы-зэхихыгъэти, къыслогъагъ: «Уилъэкъ зэрэбгъэлъапIэрэр къызгурэлэ, ау пэсэрэ адыгэ-хэмрэ скифхэмрэ ежхэм ащ фэдэхэр зэрэлаштыгъэхэр къыушыхьатэу джыри зыпары къагъотыгъэгон». ШIэныгъэ-лэжхэм яхыгъэхэм зэдыра-гъаштэу дышэ пкъыгъохэр скифхэм урымхэм къафашы-щтыгъэху къацалощтыгъ.

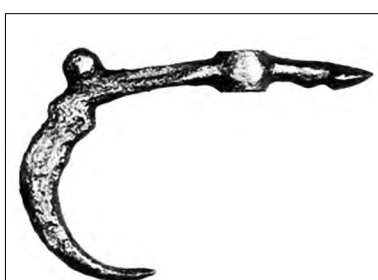
Ар зыхьугъэм мэфитлу теша-гъэу, я 5-рэ Iуашхъэм тетIээ, сабгъукIэ щысыгъэ Нина Виноградская къэтэджи, зыщытIэрэм сырицэллагъ ыкIи къычIи-гъэщыгъэ джэрз пкъыгъор сигъ-лэгу. ТызэготIысхы тызэ-датIээ, ятIонэрэр къызэдычIэт-хыгъ. Ахэр джэрзым хэшлыкыгъэ пкIыпкыых (штампых). Мыщ фэдэ Iэмэ-псымэхэмкIэ псэушхъэ теплэ зилэ дышэи-дэ пкъыгъохэр ашыщтыгъэх.

Пчыхьэм Лесковым тигуоигъэу, къылощтыр къырымгы-жъээ зыкъысфигъази, дышэ пкъыгъохэр мыутIэхэм зэрэлаш-щтыгъэхэр штампхэм къызэра-гъэнэфагъэр къылуагъ.

КъокIыпIэ лъэкхьэм ямузей иэкспедицие 1982-рэ илъэсым сыхэтызэ, тхьаумафэ горэм Улапэ сикIи тичылэ, Тэуишъаблэ, сыклогъагъ. ЗэлашIэрэ пчы-наоу Гьонэжыкыо Аскэр ядэжъ къэкIуагъэу шылагъ. Ежыррэ ышынахыжъ Азмэтрэ тэдэжъ



къызэдаклохи, Мэртэбгышхъэ лъапсэ, яхатэ пэчIынатIэу, псы Iушъом Аскэр къылуигъотэгъэ дышэ шы цыкIу къысагъэлъэ-гъугъагъ. ЗыфэдэмкIэ къызы-сэупчIыхэм, зэрэдэбжыкыу-хашIэр ыкIи ащ фэдэ пкъы-гъохэр язакъоху зэрэмыху-хэрэр ыкIи ятIонэрэр а чыпIэм зэрэхэлъыщтыр Азмэт еслогъагъ. Адрэ илъэсым псыр ра-гъэкIы зэхьум, а чыпIэм лы-плээзэ, апэрэм нахь кIэракIэу, пшээхуих пышлагъэу дышэ шы цыкIу Азмэт къыгъотыгъагъ. Ти Лъэкпкъ музей къыратыгъэх, ежхэми ахьцэ тIэкIу афалъэ-гъужыгъагъ. Азмэт псылушъом къылуигъотагъэху нэмыкI пкъы-гъохэри тимудей чIэлъых.



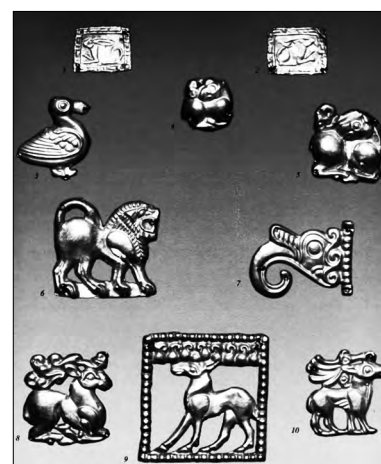
**Сагъындакъ
«IуныкIыбз», джэрз,
тиэрэ ыпэкIэ
я IV-рэ лIэшIэгъу,
псэупIэжъэу КIышкым
къыщызгъотыгъ,
Тэуишъабл.**

Щэбзэхэр зэрылщтыгъэ сагъындакыр мыщкIэ агъэпы-

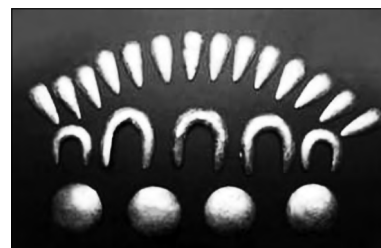
тэщтыгъ. Шыхъэ лъакъомрэ бжэжъ лъабжэмрэ зыщызэ-пытхэм нэ тешыгъагъ. Скиф культурэм хыхьэрэ пкъыгъохэм псэушхъэхэм е ахэм апкыхэр зэхэтхэм фэдэху шыгъэхэр бэрэ къахэкIых. Бэмэ нэхэр атетху къэтэгъотых. Нэтемы-гъэфэ мэхьанэ нэхэм араты-щтыгъ.



Апч зэмышъогъумэ ахэ-шыкыгъэ шыгъ инхэр, см 4 фэдизхэр ялэагъэх. Нэгъ-хэр фыжыых, гъожыых, шлуцIэх. Нэтемыфэ мэхьанэ аратэу мы-хэр шымэ апшэмэ арашIэщты-гъэх. Я 5-рэ Iуашхъэм къычIэт-хыгъэ шыхэм бэдэдэ хуэху апч шхуантIэху нэ фыжхэр зы-тетыгъэхэр, кIыхъэу зэпыбла-гъэху, пшэрылхъэу ашIохэ-лэагъэх.



Я 5-рэ улэпэ Iуашхъэм мы-хэр зэрэзэхэлхэм фэдэху сатыриплI хуэху, зэмылэужы-гъоу шыгъэху, дышэ пкъыгъо шыплI фэдиз къычIэдгъэщы-гъагъ.



**ШыланIэхэр
зэрагъэ-
кIэракIэщтыгъэхэ
тедэхэр, дышэ,
джэрз,
тиэрэ иапэрэ
лIэшIэгъу.**

Зэфэдэху шы зырымэ апылгыгъэх. Зыхэр Тэуишъаблэ къыщызгъотыгъэх, Краснодар музеем еттыгъэх, адрэхэр — Ленинэшъабл, Мыекъуапэ ти Лъэкпкъ музей чIэтлхъагъэх.



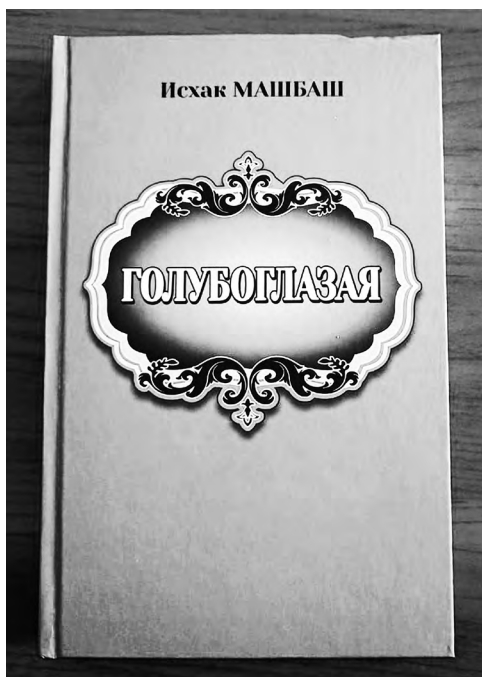
**Шыкълъытыр,
дышэ.**

Улэ Iохъхъэ купэу Н. И. Веселовскэм аригъэтыгъагъэ—мэ язырэм къытенэжыгъэгъэ ятIэм 2008-рэ илъэсым Эрлих иэкспедицие аригъэтыжы-гъагъ.

Скреперым ыуж ситэу къы-чIигъэщырэмэ салыплээзэ, сителефон къытеуагъ. Сылукулоти сыгушIлээ, сапашхъэ щылэ етIэгъой гъугъэр сынэ къыпэ-шIофагъ. Псыгъоу, гъожыбзэу къыхэщыщтыгъ. Зэрэдышэр къэсшIагъ. Сызэгущылажэ, те-лефоныр згъэтылгыжы, селэ-бэхи къэсштагъ. ЯтIэм хэлъы-гъэр дышэ. Эрлих сыкъеджагъ. Зесэтым къыхитхынынэу фе-жыагъ. Зилэжэныгоу есIуи, сту-дент горэм псы бэшэрэб къез-гъэхыгъ. Зэ, тIо зытетэкIэм, дышэ тенэч пIуакIэм хуэты-гъэу къушхъэ пчэн, шыкълъы-тыр, къыхэзыгъ. ИлъэсишъэкIэ узэкIэлэбжымы, 1908-рэ илъэ-сым Веселовскэм Улапэ ща-ригъэтыгъэгъэ Iуашхъэм къы-ханэгъэгъэ дышэ пкъыгъор къыхэзгъотэжыгъ.

ТЭУ Аслъан.

Сурэтхэр: АР-м и Лъэкпкъ музей.



Романым узылэпещэ

Адыгэмэ ятарихь хьалэмэтыбэу зэхэлъ, джыри тымышлэу ащ кыхэнагэр маклэп. Сурэтыш, шлэныгэлэжъ, тхэкло, музыкант цлэрылоу, Возрождением ильэхан искусствэр лъэшэу лызыгэклотэгъэ Леонардо да Винчи янэ адыгэ бзыльфыгъэу зэрэщытыгэм, гэрэу ар Италием зэрэщэгъагэм икэбар зэрэдунаеу кызылэбыбыхьагъ.

Щэрджэсым кызырэщыгъуэр, егъэзыгъэ тхьамыклагъоклэ ичлплэ гупсэ зэрэращыгъэр, зэрэщэгъэр, гэрэплэклэ Италием зэрифагъэр романым кыщелуатэ.

Апэрэ нэклубгъохэм къащегъэжъагъэу романым узылэпещэ. Нахь псынклэу ащ уеджэ, хьугъэ-шлагъэхэм нахь куоу ухахъэ, лъэпкъым иблэкыгъэ нэ закьоклэ ухаплэ, а лъэхъаным ижыкыащэ, сурэтыш цлэрылор дунаим кытезыгъэхьогъэ адыгэпхьоу Катаринэ ыгу ихьыкыгъэр зыгорэуштэу зэхалшлэ пшоигъоу охъу.

Бзыльфыгъэ унэлутым иапэрэ лъфыгъэ я XV-рэ ллэшлэгъум Возрождением итамыгъэу зэрэхьугъэр огъэшлагъо.

Романым еджэгъошлэу щыт. Авторым лэлэсэнэгъэхьоу хэлъэу тхылъеджэр игеройхэм нэлусэ афешы, адыгэхэр чыристан диным зиклыщтыгъэхэ, ислъам диным зихъэщтыгъэхэ лъэхъаным лъэпкъым пэклэкыгъэм, ащ шылакэу илагъэм куоу ахещэ.

Шылэныгъэм изэутэкхэр зэхэзышлэгъэ, ау ахэм зыкызымыгъэуфэгъэ адыгэпхьоу Катаринэ тхаклом тапашхъэ кызырэригъэуцорэр зэмклэ цыф пытэу, ицыхъэ зытелыжъэу, етланэ цыф махэу ары.

«Сурэтыш цлэрылоу Леонардо да Винчи янэ ищылэныгъэ кырыкыагъэр зэклэ сироман цысыушэтыгъэу слъытэрэп. Бзыльфыгъэм илэпкъэгъоу сызэрэщытым епхыгъэу сз сызыфэягъэр Адыгэ – Щэрджэсым, Италием ащ тхьамыклагъоу кыщехъуллагъэхэр зэрэсфэлэклэу тхылъеджэхэм къафэслотэныр ары», — етхы авторым.

«Леонардо да Винчи шхъэклэфэныгъэхьоу Францием цыфэсшызэ, икэа сы-

зэрэщыащытыгъэр сыгу кьэкыжы. Ар зыхьугъагъэм илэсипшлэ тешлэжыгъ. Тэ щысшлэныя, хэт сигъэшлэныя дунаим ицлыф лъэпкъ пстэуми я Тхъэ зынатлэ кытелэбэгъэ Леонардо да Винчи зэрэадыгэ пхьорэлъфыр?! Джыри зэ тилэпкъэгъу икэа сышхъарыхъэжыны, духъэ кыфэсхьынэу сыгу кысело. Уиилъэс тлоклипллэрэ пшыкытфырэм укьекыуаллэу сыдигъу?.. Зыгорэклэ ар скыуачлэ кымыхьымэ, зыфэуклочыщтым игъогу, адыгэпхьоу Катаринэ игъогу тхьамыклагъоу фэмьдэнэу, нахь насыпышлонэу сыфэлъэон». Мэщбэшлэ Исхакъ ироман джары зэриухэрэп.

Тхылъым бэмэ: шыпкъагъэ, гушхоньгъэ зэрэпхэлъын, кыппэлблэгъэ цыфым угу ихыгъэу узэрэщытытын, цыфыгъэ шэпхъэ лъагэхэм узэрарыгъозэн, неушырэ мафэм шлуклэ узэрэщыгъын фаем уарегъэгупшысэ.

БЭГЪУШЪЭ Мариет.

Шыпкъагъэ зыхэмылхэм ащыухъумэгъэнхэу

Къэралыгъо ыкли муниципальнэ фэлэ-фашлэхэм ягъэцэклэн пае щэфэным (закупкэхэм) алъэныкыоклэ Иоф зышлэрэ къулыкхуэр шыпкъагъэ зыхэмылхэу, къэрарынчгъэу зеклорэ щаклохэм ащыухъумэгъэнхэм фытегъэпсыхьагъ АР-м и Къэралыгъо Совет – Хасэм федеральнэ Гупчэм фэгъэзэгъэ джэпсалгъэу ыштагъэр.

— Къэралыгъо закупкэхэр зышлэрэ къулыкхуэ зэфэшхьафхэм мы юфыгъор бэрэ къалэты. Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу N 44-м диштэу, мы лъэныкыомклэ зэнэкьокхуэр зызэхашхэклэ, щаклоу ащ кыхэлажъэхэрэм ащыщхэм товархэм ыкли юфшлэнэу, фэлэ-фашлэу агъэцэклэштхэм ауасэхэм япхыгъэу бгъэцэклэн

умылэжыкышт предложениехэр къарагъэуцох. Ахэр нахьыбэрэмклэ зэнэкьокхуэм ащытеклох, сыда плэмэ уасэхэр лъэшэу къырагъэлыхы. Ау мыщ дэжым кыщыгъэгъэщыгъэн фаер ащ фэдэ уасэхэмклэ япшъэрылхэр агъэцэклэнхэ алъэклэнэу зэрэщымытыр ары. Зэрэхьурэмклэ, ар ашлэзэ кьеуцох, нэужми ззэгъыныгъэр агъэцэклэжырэп е дзеу агъэцэклэ, — **кыщитхыгъ АР-м и Парламент и Тхьаматэу Владимир Нарожнэм интернет нэклубгъохэм ащыщ.**

Ащ фэдэу зипшъэрылхэр зымыгъэцаклэрэ щаклохэм заказчикхэр ащыухъуэгъэнхэм фэшл УФ-м экономикэ хэхъоныгъэхэмклэ и Министрэу Максим Решетниковым фэгъэзэгъэ джэпсалгъэ Адыгеим и депутатхэм агъэхъазыри, зэдаштагъ. Уасэхэм алъэныкыоклэ шэпхъэ гъэнэфагъэу узшлукы мыхъуштыр я 44-рэ федеральнэ хэбзэгъэуцугъэм итхэгъэным ар фэгъэхьыгъ.

Орэдылом итворческэ гъогу имэкъамэхэр

Зерамылэгъурэмклэ сэкъатныгъэ зилэхэм апае зэхашэрэ лфотхьабзэу «Таланты рядом с нами» зыфилорэм кыдыхэлъытагъэу, хьафизэхэм я Адыгэ республикэ хэушхьафкыгъэ тхылъеджаплэ шышхъэлум и 29-м зэлуклэгъу шыкыагъ. «Щыщэ Сусанэ итворческэ гъогу имэкъамэхэр» зыфилорэ пчыхъэзэхэхэр орэдылом итворческэ гъогу ильэс 20 зэрэхьурэм фэгъэхьыгъагъ.



Сусанэ ицлыкыгъом кыщегъэжъагъэу музыкэр икласэу щыт, фортепьянэмклэ ыкли орэдкълэонымклэ музакальнэ еджаплэр кыухыгъ, Пшызэ къэралыгъо университетым щеджагъ, социальнэ юфышлэ сэнэхъатыр цызэригъэгъотыгъ.

Бзыльфыгъэр мурад гъэнэфагъэхэм афэклорэ, сэнэушыгъэ зыхэлъ цыфэу щыт. Шылэныгъэм щызэрыгъозэрэ гушылэхэр: «Згъэнэфэгъэ гухэлъ чыжъэхэм сафэбэнэшт, пытагъэ хэлъэу сафэклошт». Непэ ар насып зилэ бзыльфыгъ ыкли ны, джащ фэдэу орэдыло дэгъу хьугъэ. Ащ ымэкъэ шъабэ, иорэдкълэуаклэ зэхэзыхьэрэ еумэхьы.

Жанрэ зэфэшхьафхэм арылэ орэдхэр Щыщэ Сусанэ кьелэх. Лъэпкъ нэшанэ зыхэлъ орэдхэу адыгабзэклэ кылохэрэм ядэлухэрэу шылэныгъэм клэгъэгъушлэх. Орэдэу «Преодолей себя» зыфилорэм

хегъэгупшысыхьэх, шылэныгъэм сыд фэдэ кыныгъо ушырихьылагъэми, ахэр умышхуэхуэ зэрэзэпыпчынхэ фаер кышырелотыкы.

— **Ищылэныгъэ хэхъухъэгъэ едзыгъохэм япхыгъэ орэдхэм, «Сян», «Преодолей себя», «Сиклэлэцлыкхуэр» зыфилорэм гум кыклэу еклолалэ ящыклагъ. Сигупсэхэм, кыспнэблагъэхэм фыщытыклэу афысылэр мыхэм дэгъоу къащыхъыцы, — кылуагъ Шыщэ Сусанэ.**

Илэсипшлэ хьугъэу Иоф зыдишлэрэ, орэдхэм ягушылэхэр ыкли ямэкъамэхэр фэзытырэ Ирина Бондаревам ишлуагъэклэ итворчествэклэ лъэныкыо гъэнэфагъэ Сусанэ кыыхьын ылъэкыгъ. Пчыхъэзэхэхэу реклолыгъэм ащ ытхыгъэ орэдхэри шылуагъэх.

Зэлуклэгъум кьеклолагъэх Сусанэ иныбджэгъухэр, лф дэзышлэхэрэ ыкли исэнэушыгъэ уасэ фэзышлэхэрэ. Орэдыло купэу «Сувенир» зыфилорэм Сусанэ ищылэныгъэ щыщ лэхьклэ зэпхыныгъэ дырил. Студием ипашэу Владимир Хурс, ащ хэтхэу Шу Ольгэ, Игорь Патрий ыкли Лариса Сердюковам шлухьафтынэу Сусанэ орэдхэр кыфалуагъэх.

Орэдыло ныбжыклэм итворчествэ гъэхьагъэхэр щышлэхуэ, насыпыр кьэбэклэу, псауныгъэ илэу шылэнэу тыфэлалэ.

Алексей ХЛОПОВЫР.

Хьафизэхэм я Урысые обществэ ичлплэ организациеу Мыекъуапэ дэтым итхьамат.

2024-р — унагъом и Ильэс

УНЭГЪО ПЧЫХЬЭЗЭХАХЬЭХЭР



Культурэмрэ искусствэмрэ Адыгеим яцйф цлэрылохэу Адыгеим щыпсэхэрэм яунагъохэр ягъусэхэу пчыхьэзэхьэ рагъэклокыгъ. Адыгэ Республикэм искусствэхэмклэ иколледжэу Тхьабысымэ Умар ыцлэ зыхьырым иеджаклохэр зэлүклэм хэлэжыгъэх. Пчыхьэзэхьэхэр зэрищагъ музейм илофышлэу Хьуакло Ларисэ.

Юфтхьабзэр кызылэуихыгъ музейм ипашэу Шьэуапцлэкъо Аминэт.

— Унагъом и Ильэс кыды-хэлъытагъэу непэрэ зэхьэхэр зэхэтцагъ. Искусствэм ицйф цлэрылохэм яунагъохэр ягъусэу шыуалудгъаклэмэ тшоигъуагъ. Искусствэм фэлэжырэ сурэтышхэм ятворческэ гъогу тетхэу яплэужхэр зэрэрыклэхэрэм нэлуасэ шыфэтшышт. Сурэтышын сэнэхьатыр кыхьэзыгъэ еджаклохэм непэрэ щылэныгъэм кыгъэуцурэ упчлэхэм яджэуапхэр зэхьахьыт, — кылыуагъ Шьэуапцлэкъо Аминэт.

Адыгэ Республикэм инароднэ сурэтышлэу, АР-м и Къэралыгъо шлухьафтын илауреатэу Гьогунэкъо Мухьарбий, Урысыем исурэттеххэм я Союз ишъолпыр къутамэ ипашэу Аркадий Кирнос, АР-м исурэтышхэм я Союз итхьаматэу Елена Абакумовам, АР-м изаслуженнэ сурэтышлэу О. Л. Бреславцевар яунагъохэр



ягъусэу пчыхьэзэхьэхэм хэлэжыгъэх.

Юлэлэсэхэмклэ искусствэм чыплэу унагъом щибутырэр, шэн-хэбзэу щызэрэхьэрэр, зэфыщытыклэу ялэр, яунэгъо унашохэм ахэр къагъушылагъэх. Еджаклохэу къэкълэлагъэхэм яупчлэхэм джэуапхэр къаратжыгъыгъ.

Зегурьоньыгъэ, зэрэлытэ-зэфэсакъыжыныгъэ зэрылэ Гьогунэкъохэм яунагъо шысэ зытырахьирэмэ ащыт. Ахэм Тхьэм къахилхьэгъэ шэн-хэбзэшлүхэр зэралэклэу щылэныгъэм щыпхырацых. Анахьэу гу зылыозыгъатэрэр нахьыжхэми, ялфыгъэхэми, ахэм къаклэхьухьажыгъэхэми творческэ жьыкьэцэ гъэшлэгъон зэрэхэ-

лпыр ары. Юлэлэсэу Гьогунэкъо Мухьарбий иунагъо творческэ унагъу. АР-м культурэмклэ изаслуженнэ юфышлэу Гьогунэкъо Хьарет непэ щымылэжыми, лэуж нэфынэ кыгъэнагъ. Юлэс 30-м ехьурэм Лэпкы музейм инаучнэ юфышлэу ар щылэжыагъ. Мухьарбий ыкьоу Муратрэ ыпхьоу Сусаннэрэ ятэ ипхьоу рыкьуагъэх. Мурат сурэтышл-реставратор, адыгэ Юшлагъэхэр — сэшхохэр, къамэхэр, бгырыпххэр, хьазырхэр, нэмыклэхэр ылапэхэмклэ егъэцых. Гьогунэкъомэ яунагъо фэгъэхьыгъэ къэбархэр еджаклохэм ашлогъэшлэгъоныгъ.

Адыгэ Республикэм исурэттеххэм яклуб ипашэу, АР-м культурэмклэ изаслуженнэ юфышлэу Аркадий Кирнос кылыуагъ сурэт пэпч тарихь зэрыпылпыр. Цыфым щылэныгъэм чыплэу щырилэм уасэ фишызэ зэрэпсэун фаер еджаклохэм къафилотагъ. Аркадий ишъхьэгъусэу Ирине ащ готэу мэлэжэ, АР-м исурэтышхэм я Союз хэт. Ащ лэпкы шэн-хэбзэхэм язехьан тарихьым, искусствэм къащэжыэу елытэ.

Кыхьэхыгъэ сэнэхьатыр щылэныгъэм кыщыотэжыным фэшл уимурадхэм уафэклон фаеу елытэ Ольга Бреславцевам. Ащ ипшашэу Екатеринбургэ янэ итворческэ гъогу рыкьуагъ. Тхьабысымэ Умар ыцлэ зыхьырэ колледжым сурэтышынэмклэ щырегъаджэх. Юлэлэсэхэм ялоф-

Кьоклыплэм щыпсэурэ лэпкыхэм яискусствэклэ Къэралыгъо музейм и Къутамэ «Унэгъо пчыхьэзэхьэхэр» зыфилорэ юфтхьабзэ гъэшлэгъон щызэхьащагъ.

шлагъэхэм гупшысэхэм уахашэным, чылопсым зэпхыныгъэу дырлэр ахэплэагъоным сурэтышынэмклэ мэхьанэшхо зэрилэр еджаклохэм къафилотагъ.

Лэпкыым игъашлэ дэлорышлэхэзэ, Юлэлэсэхэм ягупшысэхэр алапэклэ агъэчыныр зэрафызэшлокыштым игугъу кышыгы АР-м исурэтышхэм я Союз итхьаматэу Елена Абакумовам. Ар зэрыгушорэ иунагъо творчествэм зэрэхьащэу кытегушылагъ. Сурэтышл пэпч илэпкы ынапэ кызырэрэгъэлэпгуклырэр, ахэм ялофшлагъэхэм псэ зэрэпытым щэч зэрэхэмылпыр хигъэуэфыкыгъ.

Сурэтышл сэнэхьатым фэдженхэу мыгъэ еджаплэм кычлэхьагъэхэм шлэныгъэм и Мафэмышц фэдэ зэлүклэ гъэшлэгъонклэ яеджен аублагъ.

Зэхэщаклохэм япрограммэ кыдыхэлъытагъэу, «Чайная философия Японии» зыфилорэр зэхьащагъ. Мыщклэ Японием

кыштыгъ. Апэ кьэклырэ уцхэр агъажьоштыгъ е псыжьо клэагъахьоти, щагъэтыштыгъ, етланэ а псыр агъэфедэщтыгъ. Нэужым зэрагъэшлагъ щайм къэклырэ уцхэр халхьэнэу. Юлэсишэ пчыагъэхэм а шлэныгъэхэр аугъоигъ, зы лэужым адырэм ритыжызэ кьэклырэ уцхэмклэ Юлэлэнхэр цыфхэм къахэнагъ, щайуцыр агъэлэплэ хьугъэ.

Зэхьэхэм кыкълэпыкьуагъ Кьоклыплэм щыпсэурэ лэпкыхэм яискусствэклэ Къэралыгъо музейм и Къутамэ инаучнэ юфышлэ шъхьалэу Сетэ Сафиет, дышъэидэмрэ дышъэблэнымрэ афэгъэхьыгъэ десэ ныбжыкълэхэм къаригъэлэпгугъ. Пшэ-шэ Юлэлэсэхэм блаклэ зэрагъэшлагъ, ялэпэщысэхэр шлухьафтынэу зыдаштэжыгъэх.

Адыгэхэм якультурэ, яшэн-хэбзэхэр кытклэхьухьэрэ лэужхэм ягъэшлэгъэнымклэмышц фэдэ юфтхьабзэхэм яшлогъэшхо кьэклошт. Дышъэблэныр зэра-



икультурэ хьалэмэт фэгъэхьыгъэу музейм илофышлэу Елена Ильиновам ныбжыкълэхэм къафилотагъ. А къэралыгъом иусэкло цлэрылоу Оно-но Комати иусэхэм зэхьэхэм кыщэеджэгъэх.

Щайм уешьоным хэбзэу пылпыр цыфхэм зызэлъашлагъэр бэшлагъэ. Японием кышчыклырэ щай лэпкыхэр анахь дэгъоу щылэхэм ахалытэх, Юклэ къау-гъоих. Ахэм цыфым ипсауныгъэклэ шлогъабэ къатэу агъэу-нэфыгъэу лэшлэгъубэ хьугъэ загъэфедэхэрэр. Медицинер шлэныгъэ гъэнэфагъэ, наука хэхыгъэу хьуным бэклэ ыпэу цыфхэм кьэклырэ уцхэмклэ уз зэфэшъхьафхэм ялэзэн алэ-

гъашлэзэ, дунэе культурэм илахь анахь гъэшлэгъоным зыфагъэнэлосэн амал ныбжыкълэмэ ялэ хьушт.

— Адыгэмэ ядышэ клэн икьэхьумэн, ихэгъэхьон, нэмыклэ лэпкыхэм ар нахь ядгъэшлэным тызэрэдэлажьэрэм шлуагъэ кытыштыт, — кылыуагъ Сетэ Сафиет, — Адыгэ нэ-шанэхэр кызыхьэцырэ Юшлагъэхэр лэпкыым инэпэплых. Дышъэблэныр ыкли дышъэидэр ныбжыкълэхэм агу рехьых, упчлэу къатырэр маклэп.

«Унэгъо пчыхьэзэхьэхэр» гъэшлэгъонэу, акып хэпхэу, гум кьинэжыэу рагъэклокыгъ.

ЛЪЭПШЫКЪО ФАТИМ.
Сурэтхэр: Юшынэ Аспьан.



Футбол

«Кавказ Адэмыер» чемпион хьугъэ

Футболынкъэ Адыгэ Республикэм изэнэкьокъу чемпионкъэ илэ хьугъэ.

Ар аухынкъэ зы тур къэнагъэу Красногвардейскэ районым икомандэу «Кавказ Адэмыер» теклоныгъэр къыдихыгъ.

Мы мафэхэм «Кавказ Адэмыер» Адыгэ къэралыгъо университетым икомандэ Iукагъ. Студентхэм теклоныгъэр къыздахыкъэ, апэрэ чыплэм фэбэнэнхэ амал джыри ялагъ, ау ар къадэхьугъэп. Красногвардейскэ районым иллыкълэхэр хэлшыкълэу нахь лъэшыгъэх, пчъагъэр 6:0-у зэлукълэгъур аухыгъ. Артем Мельник гъогъугъуицэ къэлапчъэм Iэгъаур дидзагъ.

Теуцожь районым икомандэу «Чэчэнаир» «Урожай» дешлагъ ыкълэ 4:1-у теклоныгъэр къыдихыгъ. «Кошхьаблэр» «Мыекъуапэм» нахь лъэшыгъ, зэлукълэгъур 3:0-у аухыгъ.

Командэхэр зыдэщыт чыплэхэр ыкълэ очко пчъагъэу рагъэкъугъэр:

1. «Кавказ Адэмый» —

2. «АГУ» — 18.

27.

3. «Чэчэнай» — 17.

4. «Кошхьабл» — 9.

5. «Урожай» — 7.

6. «Мыекъуапэ» — 0.



Атлетикэ онтэгъур

Хагъэунэфыкълэрэ чыплитлэу

Атлетикэ онтэгъумкълэ клэлэеджакълэхэм я XII-рэ гъэмэфэ Спартакиадэ ифинал Краснодар краим ипсэуплэу Сукко щыкълуагъ. 2007 — 2009-рэ илъэсхэм къэхьугъэ пшъашьэхэр ыкълэ клэлэхэр ащ хэлэжъагъэх.

Адыгеим ихэшынпыкълыгъэ командэ спортсмени 6 хэтыгъ: Роман Оглы, Андрей Кармановыр, Ацумыжъ Самир, Бгъошэ Асхъад, Ордэкъо Астемир ыкълэ Валерия Гарькуша. Хагъэунэфыкълэрэ чыплэхэр нэбгыритлэмэ къахыгъ. Килограмм 49-м нэс къэзыщэчыхэрэм якуп хэтыгъэ Роман Оглы тыжбын медаль къыфагъэшъошагъ. Новосибирскэ хэкум иллыкълэу Данила Решетовым теклоныгъэр къыдихыгъ. Андрей Кармановыр зы килограмм нылэп



зыщыкълэгъэр хагъэунэфыкълэрэ чыплэ къыдихынымкълэ, ар япллэнэр. Красногвардейскэ районым щыц Бгъошэ Асхъад джэрэ

медаль къыхыгъ. Ащ килограмм 61-м нэс къэзыщэчыхэрэм якуп зыщыушэтыгъ. Ятлонэрэ чыплэр Краснодар краим спортсменэу

Арсений Курочкиным къыдихыгъ. Чемпион хьугъэр Чэчэн Республикэм иллыкълэу Абубакар Цакаевыр ары.

Зэхэзышагъэр ыкълэ къыдэзыгъэкълэрэр:
АР-м лъэпкъ Iофхэмкълэ, Iэкълэб къэралхэм ащыщсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкълэ ыкълэ къэбар жьугъэм инамалхэмкълэ и Комитет
Адресыр:
385000
къ. Мыекъуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщылэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм къаIыхэрэр А4-кълэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкълэ 5-м емыхьухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цыкълунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкълэгъэкълэжыхь. E-mail: adygvoice@mail.ru

Зышаушыхьатыгъэр:
УФ-м хэутын Iофхэмкълэ, телерадиокъэтынхэмкълэ ыкълэ зэлыгъы Iэсыкълэ амалхэмкълэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэIорышлэл, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
АО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкълэмкълэ пчъагъэр
4523
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1492

Хэутыным узщыкълэтхэнэу щыт уахьтэр
Сыхьатыр
18.00
Зыщыкълэтхэгъэхэу уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор шхьаIэм ипшъэрлыгъэр зыгъэцакълэрэр
Тэу З. Дз.

Пшъэдэжкълэжы зыхьырэ секретарыр
Жакълэмыкъо А. З.